

Oripää, Tanskilankangas

Mahdollisen historiallisen ajan hautapaikan koekaivaus
Kati Salo 2008

Museovirasto, Rakennushistorian osasto

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT:

Tutkimuskohteen nimi: Oripää, Tanskila, Tanskilankangas

Kunta: Oripää

Kylä: Tanskila

Tila: Äären tila

Tutkimuksen laji: koekaivaus

Kohteen ajoitus: 1600-luvulta 1800-luvulle?

Peruskarttalehti: 211101

Yhtenäiskoordinaatit: P 6755672, I 3265030

Maanomistaja: Äären tilan yhteismetsät/ Pentti Ääri ja Heikki Varho

Tutkimuslaitos: Museovirasto Rakennushistorian osasto

Kaivauksenjohtaja: FM Kati Salo

Kenttätyöaika: 12-13.5. ja 5.6.2008

Tutkitun alueen laajuus: 133 m²

Tutkimusten kustantaja: Äären tilan yhteismetsät/Pentti Ääri ja Heikki Varho

Tutkimuskustannukset: 2500 €

Löydöt: -

Mustavalkonegatiivit: MV/RHO 125933:1-9

Digitaalikuvat: MV/RHO 125934:1-14

Aikaisemmat tutkimukset: Inventointi: E. Raike 2004, Koekaivaus: J. Enqvist 2005

Arkistoitu kirjeenvaihto: Oripää Tanskilankangas, maa-ainesten ottoon liittyvän arkeologisen koekaivauksen kustannusarvio, diaarinro: 6/304/2008

Lähteet:

Enqvist, J 2005: *Oripää Tanskila Tanskilankangas, Historiallisen ajan hautausmaan koekaivaus soranottoalueella 13-17.6.2005*, Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto

Männistö, S. 1999: Kotiseutulukemisto Alastaro, Loimaa, Mellilä, Oripää

Raike, E 2004: *Oripään kunnan inventointi*, Inventointikertomus Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa

Tapanila, V 1976: Loimijoen rantamilta, Muistelmia ja kansanperinnettä Vampulasta, Kokemäki

Ylönen, A 1969: *Pöytyän, Yläneen ja Oripään historia vuoteen 1865*, Helsinki

Kaivauskertomuksen sivumäärä: 10

Liitteet:

1. Mustavalkonegatiiviluettelo
2. Digitaalikuvaluettelo
3. Kaivauksen yleiskartta

Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka: Museoviraston rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki

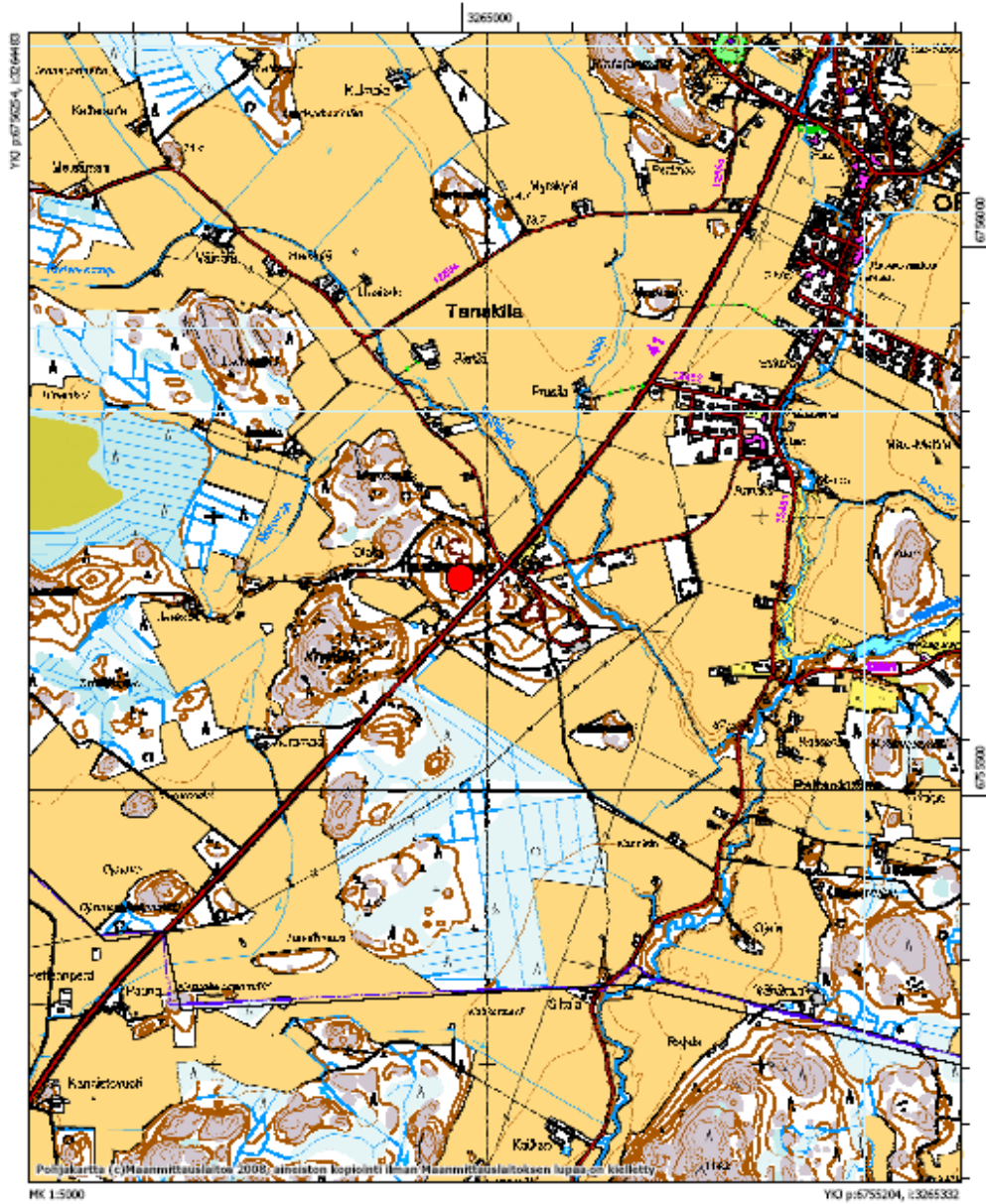
TIIVISTELMÄ:

Oripään Tanskilankankaalla kantatie 41 luoteispuolella suoritettiin koekaivaus 12. - 13.5.2008 ja 5.6.2008 soranottolupahakemuksen takia. Alueella on perimätiedon mukaan ollut historiallisen ajan hautoja, ja paikalliset asukkaat ovat löytäneet 1900-luvun alussa kaksi luurankoa ja arkun nauloja jostakin lähistöltä. Muinaisjäännösinventoinnissa vuonna 2004 paikalta oli löydetty seitsemän soikeaa painannetta, joiden epäiltiin olevan hautoja. Koekaivauksessa kaivettiin painanteiden halki ja niiden ympäristöön yhteensä seitsemän koeojaa ja ympäristöön viisi koekuoppaa, mutta mitään merkkejä haudoista ei löydetty.

Samaa aluetta on tutkittu myös vuonna 2005, jolloin koekaivettiin kantatien kaakkoispuolella myös soranottolupahakemuksen takia. Silloinkaan paikalta ei löydetty hautoja.

Peruskarttaote

Oripää, Tanskilankangas 2008

SISÄLLYSLUETTELO:

1. Johdanto	6
2. Kohteen historialliset taustatiedot.....	6
3. Tutkimushistoria	7
4. Kaivausmenetelmät.....	8
5. Rakenteista ja maakerroksista tehdyt havainnot	9
6. Yhteenveto	10
Liite 1 Mustavalkonegatiiviluettelo	
Liite 2 Digitaalikuvaluettelo	
Liite 3 Kaivauksen yleiskartta	

1. Johdanto

Oripään Tanskilankankaalla kantatie 41 luoteispuolella suoritettiin koekaivaus 12. - 13.5. ja 5.6.2008 soranottolupahakemuksen takia. Paikalla on perimätiedon mukaan ollut hautoja, joista paikalliset asukkaat ovat löytäneet 1900-luvun alussa kaksi luurankoa ja arkun nauvoja. Muinaisjäännösinventoinnissa vuonna 2004 paikalta oli löydetty seitsemän soikeaa painannetta, joiden epäiltiin olevan hautoja. Tutkimuksissa pyrittiin selvittämään onko suunnitellulla soranottoalueella historiallisen ajan hautoja. Tutkimukset teetti ja rahoitti Äären tilan yhteismetsät. Koekaivauksen suoritti Museoviraston rakennushistorian osasto. Kaivaustenjohtajana toimi FM Kati Salo ja tutkimusavustajana HuK Liisa Kunnas. 5.6. tehdyssä lisätarkistuskaivauksessa olivat mukana myös intendentti Marianna Niukkanen ja korkeakouluharjoittelija Marko Korhonen Museovirastosta. Maanomistajat Pentti Ääri ja Heikki Varho avustivat ystävällisesti koekaivauksen järjestämisessä.

Tanskilankangas on mäntykangas, jonka maaperä on osittain moreenia ja osittain hiekkaa. Tämän harjun katkaisee valtatie 41 ja sen molemmille puolille on kaivettu sorakuoppia.

2. Kohteen historialliset taustatiedot

Jossain kohdassa Tanskilankangasta on perimätiedon mukaan ollut hautoja, joista paikalliset asukkaat ovat löytäneet vuonna 1910 luita ja rautanauvoja. Hautapaikan tarkkaa sijaintia ei enää tunneta, vaan epäilty paikka Tanskilankankaalla on osoitettu paikallisasukkaitten ristiriitaisten muistitietojen perusteella. Paikkakuntalaisen Heikki Varhon säilyttämien kirjeiden perusteella Erlund Prusila on lähestynyt 20.6.1910 ”muinaistutkijainhoitokuntaa” eli Muinaistieteellistä toimikuntaa (Museoviraston edeltäjä) kirjeellä, jossa hän kertoi seuraavaa: Paikkakunnalla on vanha huhu, jonka mukaan Suomen sodan aikana 1808 olisi Tanskilannummeen, Tanskilan kylän reunaan haudattu sotilaita. Huhun selvittämiseksi paikkakuntalaiset alkoivat 16.6.1910 kaivaa yhtä paikkaa ja kahden kyynärän syvyydestä löytyi kahden ihmisen luurangot. Toisella oikea käsi oli kylkeä pitkin ja vasen oli taivutettuna rinnalle. Luurankojen pituudeksi oli ilmoitettu 180 cm ja heidän oletettiin olevan miehiä. Lisäksi löytyi muutamia rautanauvoja. Muinaistieteellinen toimikunta on vastannut kirjeeseen 22.6.1910 ja paheksunut kaivelua. Prusila vastasi tähän kirjeeseen ja lähetti naulat Helsinkiin (Prusila 1910). Myös 1960-luvulla on paikallisen perimätiedon mukaan alueelta löydetty hautoja. Paikkaan liittyy myös perimätietoa, jonka mukaan alue olisi Suomen sodan aikana toiminut venäläisen sotaväen hautausmaana. Kirjallista tietoa hautapaikasta ei kuitenkaan tunneta. (Raike 2004).

Kohteeseen mahdollisesti liittyviä historiallisia tapahtumia on kerätty Pöytyän, Yläneen ja Oripään historiasta (Ylönen 1969) edellisen koekaivauksen raporttiin (Enqvist 2005), eikä niitä katsota tarpeelliseksi tässä toistaa. Sen lisäksi Tanskilankangas mainitaan 1700-

luvulla käytössä olleena piirileikkipaikkana ja 20 isorokkoon kuolleen Venäläisen sotamiehen merkitsemättömänä hautapaikkana (Tapanila 1976). Tanskilankankaan mysteeristä on viime aikoina kirjoittanut myös arkeologi Ville Laakso. Hän on pohtinut, keitä haudatut olivat. Mahdollisina vaihtoehtoina hän on luetellut sotilaiden haudat Isovihan, Pikkuvihan ja Suomen sodan ajalta tai nälkävuosien uhrin esimerkiksi 1600-luvun lopun suurilta nälkävuosilta (Männistö 1999).

Kuva 1. Ote kuninkaankartastosta (vuosilta 1776-1805), jossa näkyvät Tanskilan ja Oripään kylät ja tiet (Alanen et al. 1989:182).

3. Tutkimushistoria

Muinaisjäännösinventoinnissa vuonna 2004 paikalta on löydetty seitsemän soikeaa painannetta, joiden epäiltiin olevan hautoja. Inventoinnin yhteydessä ei ollut syytä eikä aikaa tehdä koekuoppia hautapainauksiin, joten asiaa ei voitu silloin varmistaa. (Raikie 2004)

Samaa aluetta kantatien toiselta puolelta on tutkittu myös vuonna 2005, jolloin koekaivettiin myös soranottolupahakemuksen takia. Silloin paikalta ei löydetty hautoja (Enqvist 2005).

4. Kaivausmenetelmät

Koekaivauksessa kaivettiin inventoinnissa löydettyjen painanteiden alueelle koneellisesti viisi noin metrin levyistä koejaa etelä- pohjois-suunnassa. Koeajat kaivettiin noin viiden metrin välein niin, että ne menisivät painanteiden halki ja että mahdollisimman vähän puita osuisi koeajan linjalle. Puiden kaataminen olisi ollut työlästä ja mikäli soranottohankkeesta luovuttaisiin, myös turhaa. Ympäristöön kaivettiin lisäksi lapiolla viisi koekuoppaa sekä puhdistettiin vanhojen soranottokuoppien reunoja, mutta mitään merkkejä haudoista ei löydetty. Koeajat kaivettiin kaivinkoneella ja arkeologi seurasi koko ajan kaivausta ja pysäytti koneen aina, jos jotain epäilyttävää ilmeni. Ojia kaivettiin puhtaaseen pohjamaahan asti. Puhtaan pohjamaan syvyys vaihteli 0,5 ja 1,5 metrin välillä. Koeojien sijainnista piirrettiin kartta mittakaavassa 1:1000. Kartanpiirtämisessä käytettiin apuna GPS-paikannusta, rullamittoja ja bussolia, joten pienet heitot koeojien sijainnissa ovat mahdollisia. Mahdollisuus vaaituskoneen käyttämiseen oli, mutta maastonmuotojen takia siitä ei ollut hyötyä yleiskartan piirtämisessä.

Kuva 2. Työkuva, Kaivinkone kaivaa koejaa D

5. Rakenteista ja maakerroksista tehdyt havainnot

Mitään merkkejä haudoista tai muista kiinteistä rakenteista ei tutkimuksessa löydetty. Alueen eteläpäässä maaperä oli hiekkaa ja muulla alueella moreenia. Paikoitellen, kuten esimerkiksi koeojan E ja F kohdalla maaperä oli niin kovaa, että sitä oli vaikeaa tai lähes mahdotonta saada kaivetuksi lapiolla. Sen perusteella voisi pitää todennäköisenä että hautaukset olisi tehty ennemminkin alueen eteläosaan, missä maa on ollut pehmeämpää kaivaa. Koskematon maa tuli vastaan 0,5 - 1,5 metrin syvyydessä.

Kuva 3. Koeoja A1, pohjoisesta etelään

6. Yhteenveto

Oripään Tanskilankangas on perimätiedon mukaan historiallisen ajan hautapaikka, ja alueelta on tehty myös luulöytöjä. Tutkimuksessa ei pystytty paikallistamaan hautapaikan tarkempaa sijaintia. Ainakaan tutkitulla alueella ei vaikuta olevan hautoja. Koska alueella on kaivettu vuosisadan alun jälkeen kantatietä rakennettaessa ja aiemmin myös soranotossa, saattavat haudat olla tuhoutuneet jo näissä yhteyksissä. Yhtä hyvin on mahdollista että haudat sijaitsevat jossain sellaisessa kohdassa suunnitelma-alueella, jota tässä tutkimuksessa ei ollut mahdollista kaivaa. Jos hautoja tulee vastaan soranoton yhteydessä, pitää soranotto keskeyttää ja asiasta viipymättä ilmoittaa Museovirastoon. Jos taas haudat sijaitsevat suunnitelma-alueen ulkopuolella, ne säästävät tuleville tutkijoille.

Hautaukset ovat tärkeä tutkimuskohde arkeologeille, sillä niiden avulla voidaan saada tietoa paitsi hautaustavoista ja esineistöstä, myös esimerkiksi demografiasta, tautihistoriasta ja genetiikasta.

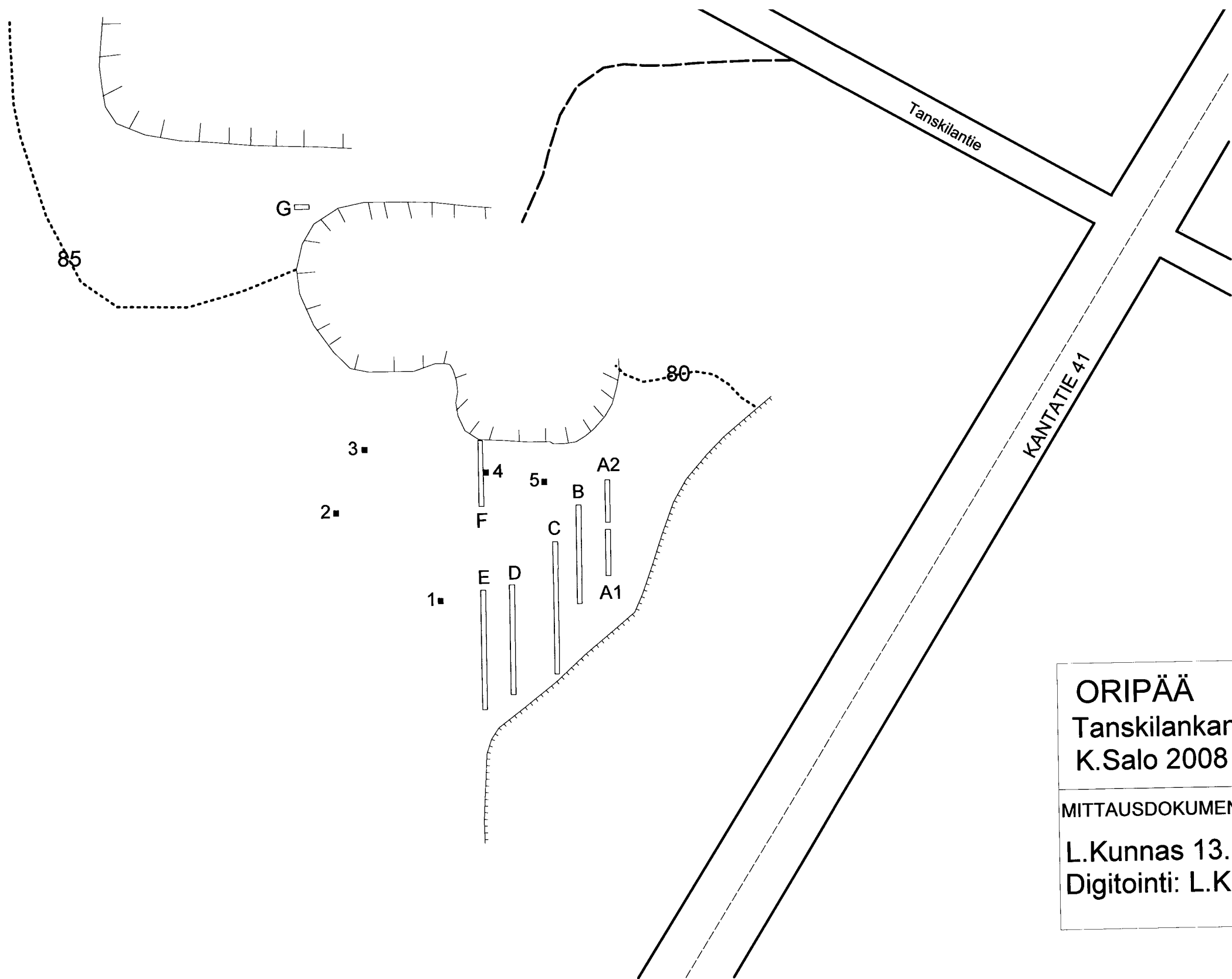
Helsingissä 9.12.08

Kati Salo (FM)

Päänumero	Alanumero	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Kuvaaja	Vuosi	Tyyppi	Koko
125933	1	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja A1	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	2	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja A2	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	3	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja B	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	4	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja C	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	5	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja D, S-pääty	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	6	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja D, N-pääty	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	7	Oripää	Tanskilankangas	Koeoja E	N-S	K. Salo	2008	mv	kino
125933	8	Oripää	Tanskilankangas	Yleiskuva kaivetusta alueesta	NW-SE	K. Salo	2008	mv	kino
125933	9	Oripää	Tanskilankangas	Yleiskuva mäntykankaasta		K. Salo	2008	mv	kino

Liite 2 Digitaalikuvaluettelo MV/RHO 129934

Kuvan numero	Kunta	Kohde	Aihe	Suunta	Tekijä	Valmistusaika	Kuvatyyppi	Kuvakoko
125934:1	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja A1	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:2	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja A2	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:3	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja B	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:4	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja C	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:5	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja D, S-pääty	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:6	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja D, N-pääty	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:7	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja E	N-S	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:8	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja F	S-N	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:9	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Koeoja G	S-N	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:10	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Yleiskuva kaivetusta alueesta	NW-SE	kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:11	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Yleiskuva		kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:12	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Yleiskuva vanhan hiekkakuopan reunasta		kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:13	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Työkuva, kaivinkone kaivaa koeojaa D		kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel
125934:14	Oripää	Tanskilankangas	Tanskilankangas koekaivaukset, Työkuva, koeojan E sijainti merkitään kaivauskarttaan		kuvaaja: Kati Salo	13.5.2008 - 23.10.2008, 2008	digitaalikuva	2592x1944 pixel

- tie
- metsäautotie
- tieleikkauksen reuna
- hiekkakuoppa
- korkeuskäyrä
- koekuoppa, 1-5
- koeoja, A1-G

50 m

<p>ORIPÄÄ Tanskilankangas K.Salo 2008</p>	<p>Yleiskartta Mk 1:1000</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI L.Kunnas 13.5.2008 Digitointi: L.Kunnas</p>	<p>MUSEOVIRASTO, RAKENNUS- HISTORIAN OSASTON ARKISTO, HELSINKI</p> <p>Kartta 1</p>